

5978

مبانی اندیشه سیاسی در اسلام
(جلد سوم)

مبانی جامعه‌شناختی

محمد حسین اسکندری

پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

زمستان ۱۳۹۵

اسکندری، محمدحسین، ۱۳۲۴-

میانی اندیشه سیاسی در اسلام / محمدحسین اسکندری؛ قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۳.

ج ۴ - (پژوهشگاه حوزه و دانشگاه؛ ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۶۹: علوم سیاسی؛ ۸، ۹، ۱۰)

ISBN: 978-600-298-139-4 (ج ۳)

بها: ۱۲۵۰۰۰ ریال

ISBN: 978-600-298-067-0 (دوره)

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه ج ۳: ص. [۲۳۵]-۲۳۸؛ همچنین به صورت زیرنویس.

نمایه.

مندرجات: ج ۱: میانی هستی‌شناختی. ج ۲: میانی انسان‌شناختی. ج ۳: میانی جامعه‌شناختی.

۱. اسلام و سیاست. ۲. اسلام و دولت. ۳. علوم سیاسی- الف. پژوهشگاه حوزه و دانشگاه. ب. عنوان.

۲۹۷ / ۴۸۲۲

۱۳۹۳ م ۵۱۳ الف / BP ۲۳۱

۳۷۳۸۱۰

شماره کتابشناسی ملی

میانی اندیشه سیاسی در اسلام (ج ۳): میانی جامعه‌شناختی

مؤلف: محمدحسین اسکندری

ویراستار: اعتصام (اسماعیل یارمحمدی)

صفحه‌آرایی: کاما

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۵

تعداد: ۵۰۰ نسخه

لیتوگرافی: سعیدی

چاپ: قم - جعفری

قیمت: ۱۲۵۰۰ تومان

کلیه حقوق برای پژوهشگاه حوزه و دانشگاه محفوظ و نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.

قم: ابتدای شهرک پردیس، بلوار دانشگاه، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، تلفن: ۰۲۵-۳۳۱۱۱۱۰۰ (انتشارات: ۳۳۱۱۱۳۰۰) نمایه: ۳۳۸۰۳۰۹۰

ص.ب. ۳۶۵۱-۳۶۸۵ ● تهران: خ انقلاب، بین وصال و قدس، کوی اسکو، پلاک ۴، تلفن: ۶۶۴۰۲۶۰۰

www.rihu.ac.ir

info@rihu.ac.ir

www.ketab.ir/rihu فروش اینترنتی

سخن پژوهشگاه

پژوهش در علوم انسانی از منظره شناخت، برنامه‌ریزی و ضبط و مهار پدیده‌های انسانی[در راستای سعادت واقعی بشر ضرورتی انکارناپذیر و استفاده از عقل و آموزه‌های وحیانی در کنار داده‌های تجربی و در نظر گرفتن واقعیت‌های عینی و فرهنگ و ارزش‌های اصیل جوامع، شرط اساسی پویایی، واقع‌نمایی و کارایی این گونه پژوهش‌ها در هر جامعه است.

پژوهش کارآمد در جامعه ایران اسلامی نیازمند شناخت واقعیت‌های جامعه از یک‌سو و اسلام به عنوان متقن‌ترین آموزه‌های وحیانی و اسلام‌ترین مؤلفه فرهنگ ایرانی از سوی دیگر است؛ از این‌رو، آگاهی دقیق و عمیق از معارف اسلامی و بهره‌گیری از آن در پژوهش، بازنگری و بومی‌سازی مبانی و مسائل علوم انسانی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

توجه به این حقیقت راهبردی از سوی امام خمینی (ره) بنیانگذار جمهوری اسلامی، زمینه شکل‌گیری دفتر همکاری حوزه و دانشگاه را در سال ۱۳۶۱ فراهم ساخت و با راهنمایی و عنایت ایشان و همت اساتید حوزه و دانشگاه، این نهاد علمی شکل گرفته تجربه موفق این نهاد، زمینه را برای گسترش فعالیت‌های آن فراهم آورد و با تصویب شورای گسترش آموزش عالی در سال ۱۳۷۷ «پژوهشکده حوزه و دانشگاه» تأسیس شد و در سال ۱۳۸۲ به «مؤسسه پژوهشی حوزه و دانشگاه» و در سال ۱۳۸۳ به «پژوهشگاه حوزه و دانشگاه» ارتقا یافت.

پژوهشگاه تاکنون در ایفای رسالت سنگین خود خدمات فراوانی به جوامع علمی ارائه نموده است که از آن جمله می‌توان به تهیه، تألیف، ترجمه و انتشار ده‌ها کتاب و نشریه علمی اشاره کرد.

کتاب مبانی اندیشه سیاسی در اسلام از سرفصل‌های مصوب برای دانشجویان دوره کارشناسی رشته «علوم سیاسی» و «مبانی تفکرات سیاسی در قرآن» از برجسته‌ترین عناوین فرعی «فقه سیاسی» می‌باشد، که از سرفصل‌های مصوب برای دانشجویان رشته علوم سیاسی در مقطع کارشناسی ارشد است. بنابراین کتاب حاضر می‌تواند منبعی برای استفاده دانشجویان یادشده و همچنین دیگر علاقه‌مندان به مطالعات دینی و فرهنگی به‌ویژه علوم و اندیشه سیاسی باشد.

از استادان و صاحب‌نظران ارجمند تقاضا می‌شود با همکاری، راهنمایی و پیشنهادهای اصلاحی خود، این پژوهشگاه را در جهت اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی یاری دهند.

در پایان پژوهشگاه بر خود لازم می‌داند از مؤلف محترم اثر حجت‌الاسلام والمسلمین آقای محمدحسین اسکندر، و نیز ارزیاب محترم جناب حجت‌الاسلام والمسلمین آقای اسماعیل صادق‌الوعد (داراب‌علاء) تشکر و سپاسگزاری نماید.

فهرست مطالب

۱	گفتار اول: مقدمه و کلیات
۱	۱-۱. مقدمه
۲	۱-۱-۱. قرآن و جمع‌گرایی
۴	۱-۱-۲. علل فطری تقسیم معیشت در آن مورد بحث
۵	۱-۱-۳. نخستین عامل طبیعی توزیع
۸	۱-۱-۴. دومین عامل طبیعی توزیع
۱۳	خلاصه و نتیجه
۱۷	گفتار دوم: خدامحوری: نخستین مبنای همزیستی اسلام
۱۷	۱-۲. مقدمه
۱۷	۱-۲-۱. عوارض و مفسد زندگی اجتماعی
۱۹	۱-۲-۲. اخلاق اسلامی و قدرت‌طلبی
۲۱	۱-۲-۳. شیطان و برتری‌طلبی
۲۷	۱-۲-۴. راه خروج از خودمحوری
۲۹	۲-۲. محور مشترک زندگی اجتماعی در قرآن
۳۰	۱-۲-۲. بت‌پرستی
۳۴	۲-۲-۲. انسان‌پرستی
۳۵	۱-۲-۲-۱. انسان‌پرستی در دوران مدرن
۳۸	۲-۲-۲-۲. اسلام و انسان‌گرایی
۳۹	۳-۲-۲. خدامحوری و خداگرایی
۴۰	۱-۳-۲-۲. آیات اعتصام
۴۱	۱-۳-۲-۲. وحدت
۴۲	۲-۱-۳-۲-۲. هدایت
۴۳	۳-۱-۳-۲-۲. تلاش و جدیت

۴۴	۲-۲-۴. اعتصام بالله و تمسک به حبل الله
۴۶	۲-۲-۵. مراحل و مراتب تمسک بحبل الله
۴۶	۲-۲-۱۵. مرحله نخست
۴۷	۲-۲-۱۵. مرحله دوم
۴۸	۲-۲-۱۵. مرحله سوم
۴۹	۲-۲-۱۵. مرحله چهارم
۵۳	الف) فرمان اعتصام به خدا
۵۴	ب) معرفی الگو
۵۵	- ملی بر دیدگاه علامه طباطبائی
۵۹	۲-۲-۲. آیت عبادت
۶۷	۲-۲-۳. آیات دیگر
۶۹	گفتار سوم: رشد اخلاق دومین مبنای همزیستی اسلامی
۶۹	۱-۳. مقدمه: رابطه اخلاقی با نظام اجتماعی
۷۰	۱-۳. نگاه قرآن
۷۱	۲-۱-۳. گسترش و فراگیری اخلاق بر رفتار اجتماعی
۷۲	۳-۱-۳. لایه های روانی و اجتماعی اخلاق
۷۶	۴-۱-۳. تقدم اخلاق بر همزیستی و سیاست
۷۸	۵-۱-۳. وجود ریشه های فردی و روان شناختی، در اخلاق
۷۹	۶-۱-۳. نسبت اخلاق و همزیستی از دید روسو
۸۵	۷-۱-۳. نقش آفرینی نیروهای کمی و کیفی
۸۶	۲-۳. تقدم مسئولیت اخلاقی بر همزیستی
۸۷	۱-۲-۳. چگونگی تقدم مسئولیت اخلاقی
۸۸	۲-۲-۳. مسئولیت انسان در برابر خداوند
۸۹	۲-۲-۳. قرآن و مسئولیت اخلاقی
۹۱	۴-۲-۳. نکاتی چند در آیه مورد بحث
۹۴	- نقد و نظر
۹۷	۳-۳. نخستین جوانه مسئولیت اخلاقی در انسان
۱۰۵	۱-۳-۳. عمیق ترین مبنای مسئولیت انسان
۱۰۵	۲-۳-۳. بالاترین اهداف مسئولیت انسان
۱۰۶	خلاصه و نتیجه
۱۰۷	۴-۳. رشد اخلاقی و اندیشه سیاسی
۱۱۰	۱-۴-۳. قرآن و رشد اخلاقی به عنوان مبنای اندیشه سیاسی
۱۱۱	۱-۱-۴-۳. تاکید قرآن بر خلق و خوی پیامبر

۱۱۴	نکات و نتایج
۱۱۴	الف) وحدت اجتماعی بر مبنای الفت
۱۱۵	ب) مشورت از مبانی مدیریت دینی
۱۱۶	ج) معرفی الگوی سیاسی اخلاقی
۱۱۷	۳-۱-۴. ترکیه مهم‌ترین هدف بحث
۱۲۲	۳-۱-۴. تأکید قرآن بر درستی نیت و انگیزه عمل
۱۲۵	۳-۱-۴. قرآن و تأکید بر قانونمندی و مشروعیت رفتار
۱۳۳	۳-۱-۴. قرآن و اخلاق محوری سیاسی و اجتماعی
۱۳۳	الف) خداوند مبدء انسان و موجد وحدت است
۱۳۵	ب) اعتصام بحبل الله
۱۳۷	ج) قرآن و مبای تعاون
۱۳۹	د) قرآن و جامعه مبتنی بر برابری دینی و اخلاقی
۱۴۲	ه) قرآن و ولایت‌مداری اسماء
۱۴۹	۳-۱-۴. قرآن و نهی از هواپرستی
۱۴۹	الف) فرمانبری و هوای نفس
۱۵۲	ب) فرماندهی و هوای نفس
۱۵۴	ج) معیار حکومت، حق است نه هواهای غیر عقلی
۱۵۹	گفتار چهارم: عدالت از مهم‌ترین مبانی نظام و اندیشه سیاسی اسلام
۱۶۱	۱-۴. عدالت در تقنین و فرماندهی
۱۶۴	۲-۴. عدالت در اجرا
۱۶۶	۳-۴. عدالت در قضاوت و دادرسی
۱۷۳	۴-۴. رعایت عدالت در روابط بین‌المللی
۱۷۴	۵-۴. رعایت عدالت در اصلاحات اجتماعی
۱۷۷	گفتار پنجم: قانونمندی جامعه و پابندی شهروندان
۱۸۱	۱-۵. قرآن و قانونمندی جامعه
۱۸۱	۱-۱-۵. آیات منهاج
۱۸۶	۲-۱-۵. آیات صراط
۱۹۰	۳-۱-۵. آیات عبادت و انقیاد
۱۹۲	۴-۱-۵. آیات کتاب
۱۹۸	۵-۱-۵. آیات دیگر
۱۹۹	گفتار ششم: قرآن و نظم، انضباط و رعایت سلسله‌مراتب
۲۰۱	۱-۶. درباره فرماندهی طالوت

۲۰۲..... ۲-۶. درباره زعامت دینی

۲۱۰..... ۳-۶. برخورد با اخلاک‌گرا

۲۱۵..... گفتار هفتم: امنیت و اهمیت آن در اسلام

۲۱۶..... ۱-۷. قبله و امنیت

۲۲۰..... ۲-۷. شریعت و امنیت داخلی

۲۲۴..... ۳-۷. قرآن و امنیت بین‌المللی

۲۲۹..... گفتار هشتم: اندیشه سیاسی و رشد و توسعه

۲۲۹..... ۱-۸. آیاتی که مکن و توسعه را مجاز و مستحسن می‌دانند

۲۳۰..... ۲-۸. آیاتی که با دادن توسعه بر افراد منت می‌نهد

۲۳۱..... ۳-۸. آیاتی که توسعه را به اهداف آفرینش می‌شمرد

۲۳۳..... ۴-۸. عمران زمین به وسیله انسان

۲۳۵..... منابع و مآخذ

۲۳۹..... نمایه آیات

۲۵۱..... نمایه روایات

۲۵۵..... نمایه اعلام